

# tmmob

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

# SEÇİM BİLDİRGESİ

HAZİRAN 2018

**TMMOB  
SEÇİM BİLDİRGESİ**

HAZİRAN 2018

# ÜLKEMİZİN, HALKIMIZIN VE MESLEĞİMİZİN GELECEĞİ İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!

ISBN

978-605-01-1213-9

**TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ**

Selanik Cad. No:19/1 Yenişehir 06650 ANKARA

Tel: (312) 418 12 75 • Faks: (312) 417 48 24

www.tmmob.org.tr • tmmob@tmmob.org.tr

facebook.com/tmmob1954 • twitter.com/TMMOB1954

**BASKI**

Patika Ajans Mat. Rek. Org. Tic. Ltd. Şti. Adakale Sokak 4/B  
Kızılay/ANKARA

Tel: (312) 431 22 11 • Sertifika No: 32796 • HAZİRAN 2018

**T**ürkiye tarihinin en büyük krizlerinden birini yaşıyoruz... Anayasa tümüyle askıya alındı. Parlamento işlevsizleştirildi. Devlet kurumları çalışamaz hale geldi. Başta mahkemeler olmak üzere halkın hiçbir resmi kuruma güveni kalmadı. Siyasal mekanizmalar tıkanmış durumda.

Hayat pahalılığı, işsizlik, yoksulluk ve borçluluk sürdürülemez boyutlara ulaştı. Enflasyondan döviz kurlarına, cari açığa kadar her şey kontrolden çıktı. Yolsuzluk, kayırmacılık ve dolandırıcılık tüm ekonomik ve sosyal ilişkilere egemen oldu.

Dış politikadaki istikrarsızlık ve güvensizlik, ülkemizi yalnızlaşmaya sürüklüyor. Ülke içinde de huzur ve istikrar kalmadı. Toplum büyük bir parçalanma ve kutuplaşma yaşıyor. Kimse-nin kimseye güvenmediği, herkesin birbirine şüpheyle yaklaş-

tiđi, korkuyla dolu bir toplum haline geldik.

### **Türkiye bu tabloyu hak etmiyor!**

Toplumumuzu içten içe çürüten bu karanlık tablonun sorumlusu, yıllardır ülkemizi dinci, gerici ve piyasacı bir anlayışla yönetenlerdir.

Bu tablonun sorumlusu, iktidarlarını sürekli kılabilmek için, tek adam rejimini inşa edebilmek için anayasal demokrasiyi ortadan kaldıranlardır.

Bu tablonun sorumlusu, kendi dünya görüşlerini topluma dayatabilmek için, cumhuriyet değerlerini, hukukun üstünlüğünü, laikliği ayaklar altına alanlardır!

Bu tablonun sorumlusu, ülkenin doğal zenginliklerini, halkın ortak varlıklarını özelleştirenler, yağmalayanlar, yandaş sermaye kesimlerine dağıtanlardır!

Bu tablonun sorumlusu, ülkeyi OHAL hukuksuzluğuyla yönetip, toplumsal muhalefeti baskıyla kontrol altına almak isteyenlerdir!

### **Tek adam, tek parti rejiminin, bu topluma verebileceği hiçbir şey kalmamıştır.**

24 Haziran seçimleri ile kurumsallaştırılmak istenen “Cumhurbaşkanlığı Sistemi”, yaşadığımız bu derin krizin daha da büyümesi ve içinden çıkılmaz hale gelmesi demektir.

Bütün dertlerin çözümü diye sundukları 16 Nisan Anayasa Değişikliği Referandumu sonrasında ülkeyi bir yıl bile yönetemediler!

Seçimlere bir buçuk yıl kala ilan edilen bu baskın seçim, siyasal iktidarın ülkeyi yönetmedeki başarısızlığının itirafı olduğu kadar, 16 Nisan Referandumu ile inşa edilen Cumhurbaşkanlığı Sistemi'nin sürdürülemezliğinin de göstergesidir.

TMMOB olarak 16 Nisan Referandumu öncesinde “Hayır” kararımızı açıklarken “Üzerinde asgari mutabakat dahi bulunmayan bu anayasa değişikliği dayatmasının, demokrasiyi ve istikrarı sağlamayacağı şimdiden görülmektedir” demiştik.

Tarih bir kez daha bizleri haklı çıkardı. Anayasa değişikliği ne demokrasi getirdi, ne de istikrar.

### **Türkiye tarihinin en önemli seçimlerinden birisini yaşayacağız!**

24 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilecek olan Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekiliđi Genel Seçimleri, Anayasa Değişikliği Referandumunun ikinci ve son ayağı niteliğindedir. Tek adam rejimini durduramadığımız takdirde ülkedeki siyasal, ekonomik ve toplumsal kriz derinleşecek, ülkemizi geri dönüşü mümkün olmayan bir kâbusun içine sürükleyecektir. Bu nedenle 24 Haziran'da gerçekleştirilecek seçimler bildiğimiz anlamıyla adaylar arasında bir tercih değil, ülkemizin geleceğinin tayin edileceği bir yol ayrımıdır. TMMOB olarak bu yol ayrımında tarafımızın, cumhuriyet değerlerine ve hukukun üstünlüğüne dayalı anayasal demokrasi olduğunun bilinmesini isteriz.

Ülkemizin geleceğine ve toplumun ortak değerlerine karşı sorumluluğumuz gereği tüm üyelerimizi ve halkımızı 24 Haziran seçimlerinde ülkemizin, halkımızın ve mesleğimizin geleceği için **OY KULLANMAYA, OYUMUZA SAHİP ÇIKMAYA ÇAĞIRIYORUZ!**

## **HALK EGEMENLİĞİ İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

Çağdaş demokrasilerin temel ilkesi, egemenliğin halka ait olmasıdır. Halkın bütününe ait olan egemenlik, hiçbir kuruma ve kişiye devredilemez. Halkın kendi yaşamı ve geleceği üzerine karar verme yetkisi bizzat halk tarafından veya demokratik seçimlerle belirlenen temsilcileri aracılığıyla kullanılır.

16 Nisan 2016 tarihinde gerçekleştirilen şaibeli referandum sonucunda ülkemizde parlamenter sistem kaldırılmış, halk egemenliği anlayışı ve halkın iradesi tümüyle yok edilmiştir.

24 Haziran seçimlerinde Tek Adamın iradesine karşı halk iradesi, Tek Adam egemenliğine karşı halk egemenliği oylanacaktır. Halk egemenliği için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

## **DEMOKRASİ İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

Ülkemizde demokrasi, özellikle son 16 yılda, meclis çoğunluğunu elinde bulunduran partinin ülkeyi istediği şekilde yönetmesi biçiminde uygulandı.

Toplumun genel çıkarını ve farklı toplum kesimlerinin taleplerini görmezden gelen bu anlayış, tek tipçi, otoriter ve baskıcı bir yönetim biçimine dönüşmüştür. İki yıldır devam eden Olağanüstü Hal (OHAL) ve on binlerce kişinin yaşamını alt üst eden Kanun Hükmünde Kararnameler bu faşizan yönetim biçiminin yansımalarıdır.

Ülkemizde normalleşmenin sağlanmasının, toplumsal huzur ve barışın yeniden tesis edilmesinin yegâne yolu, insan hak ve özgürlüklerine saygılı, farklılıkları ve çeşitlilikleri yok saymayan, çoğulcu ve katılımcı bir demokrasi anlayışının inşa edilmesidir.

24 Haziran seçimlerinde baskı ve zorbalığa karşı demokrasi oylanacaktır. Demokrasi için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

## **GÜÇLER AYRILIĞI İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

16 Nisan Referandumu ile gerçekleştirilen Anayasa değişikliğinin en önemli sonucu, demokrasinin olmazsa olmaz unsuru olan güçler ayrılığı ilkesinin ortadan kaldırılması olmuştur.

Birbirini denetleyebilmesi ve sınırlandırabilmesi için her biri bağımsız olması gereken yasama-yürütme ve yargı güçlerinin Tek Adamın kontrolüne geçmesi, bir ülkenin başına gelebilecek en büyük felakettir.

Anayasal bir denge-fren mekanizmasının ortadan kaldırılması, siyasal iktidarın otoriterleşmesine neden olduğu gibi, devlet kurumlarının yozlaşmasına, toplumsal bağların çözülmeye de neden olmaktadır.

24 Haziran seçimlerinde yasama-yürütme ve yargının Tek Adamın kontrolüne girmesine karşı, güçler ayrılığı oylanacaktır. Güçler ayrılığı için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

## **HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

2010 yılında gerçekleştirilen Anayasa Değişikliği Referandumunda “Evet Cephesi”nin en önemli sloganlarından birisi, “üstünlerin hukuku değil, hukukun üstünlüğü” biçimindeydi. Referandum sonrasında yargıda yaşanan büyük çaplı tasfiyelerin ardından, başta yüksek mahkemeler olmak üzere yargının tüm kademeleri, Gülen Cemaati ve hükümet arasında paylaşıldı.

Yargının siyasal iktidarın kontrolü altına girmesi, mahkemelerin siyasal hesaplaşma alanına dönüşmesine ve nihayetinde adaletin tamamıyla ortadan kalkmasına neden oldu.

“Hak, hukuk ve adalet” talebi, günümüzün en yaygın ve ciddi toplumsal taleplerinden birisi haline gelmiştir. Siyasal iktidarın güdümündeki yargı organlarına güven kalmamıştır. Bu güveni tesis etmenin yolu, yargı bağımsızlığının sağlanması ve hukukun üstünlüğü ilkesinin koşulsuz biçimde hayata geçirilmesidir.

24 Haziran seçimlerinde siyasallaşmış ve yozlaşmış adalet anlayışına karşı hukukun üstünlüğü oylanacaktır. Hukukun üstünlüğü için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

### **LAİKLİK İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

Demokrasi ve özgürlüklerin korunmasının birinci şartı ve en önemli güvencesi “laiklik”tir. Yıllardır izlenen gerici politika ve uygulamalarla, laiklik adım adım ortadan kaldırılmış ve içi boşaltılmıştır.

Bu dönem içerisinde cemaat ve tarikat ilişkileri devlet kurumlarının her kademesinde kadrolaşmış, toplumun her kesiminde etkin hale getirilmişlerdir.

Aklın, bilimin ve eleştirel düşüncenin yerini hurafeler almış, eğitim sistemi okul öncesinden yükseköğretime kadar gerici bir nitelik kazanmıştır.

Devlet idaresi ve toplumsal yaşam, belirli bir dinsel inanç doğrultusunda şekillendirilmiştir. Farklı inanç kesimleri, farklı yaşam tarzları baskı altına alınarak sindirilmek istenmiştir.

24 Haziran seçimlerinde gerici-muhafazakâr politikalara kar-

şı laiklik oylanacaktır. Laiklik için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

### **BİR ARADA YAŞAM İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

Türkiye toplumunun en önemli ve en uzun dönemli sorunlarından birisi Kürt Sorunu’dur. Aynı coğrafyada yaşayan iki halkın eşit ve özgür biçimde bir arada yaşama koşullarının oluşturulamamış olması, toplumsal barışın ve huzurun sağlanmasını engellemektedir.

Bu ülkenin ihtiyacı, daha fazla inkâr, daha fazla şiddet, daha fazla gözyaşı değildir. Bu ülkenin ihtiyacı, silahların susturulması ve barışın sağlanmasıdır. Toplumsal barışın öncelikli koşulu, halkın yaşam tarzı, etnik kimliği, dinsel inancı ve kültürü üzerindeki baskıların kaldırılarak, herkesin eşit yurttaşlık haklarından ayrımsız biçimde faydalanmasının önünün açılmasıdır.

24 Haziran seçimlerinde ayrımcı-inkârcı düşmanlık politikalarına karşı kardeşçe bir arada yaşam oylanacaktır. Bir arada yaşam için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

### **KAMUCULUK İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

Siyasal iktidarların en önemli görevlerinden birisi, devlet olanaklarının ve ülkenin ortak varlıklarının nasıl ve hangi amaçlarla kullanılacağına karar vermektir. Yıllardır ülkemizi yöneten siyasi iktidar bu tercihini yerli-yabancı sermaye grupları ve hükümet yandaşı kesimlerin çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır.

Reform adı altında yapılan yasal değişikliklerle halkın temel hakları olan eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve emeklilik hizmet-

leri ticarileştirilmiştir. Yıllardır uygulanan neoliberal politikalar sonucunda, ülke varlıkları halkın öncelikli ihtiyaçlarını karşılamayan yatırımlarla çarçur edilirken, insani ve toplumsal değerlerin aşındırıldığı, bireysel çıkarların kamu çıkarlarının üzerinde tutulduğu bir ekonomik-sosyal yapı yaratılmıştır.

24 Haziran seçimlerinde, toplumsal yaşamı piyasa ilişkilerine göre şekillendiren politikalara karşı, paylaşımcı, dayanışmacı, eşitlikçi, toplumcu, kamucu politikalar oylanacaktır. Kamuculuk için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

### **ÜRETEN, SANAYİLEŞEN, HAKÇA BÖLÜŞEN BİR EKONOMİ İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

Bugün ülkemizin yaşadığı derin ekonomik krizin nedeni, AKP iktidarının on altı yıldır uyguladığı yanlış ekonomi politikalarıdır.

Üretim yerine ranta, mühendislik ve teknoloji alt yapısını geliştirme yerine inşaata, istihdam yerine sıcak paraya dayalı ekonomi politikaları sonucunda halk işsizleşmiş, yoksullaşmış ve borçlanmıştır.

Kamu-Özel İşbirliği adı altında yürütülen inşaat projeleriyle halkın geleceği ipotek altına alınmıştır. 16 yıl boyunca müflis tüccar mantığıyla yapılan özelleştirmeler yoluyla ülkenin en büyük ve en üretken sanayi kurum ve kuruluşları adeta yağmalanmıştır.

Uluslararası sermayenin sağladığı sıcak para ve ülke ekonomimizin temel dinamiklerini oluşturan devasa sanayi kuruluşlarımızın satılmasıyla elde edilen gelirlerle döndürülen ekonomi çarkı artık durmuştur.

Halkın yaşamına yansımayan ve hiçbir istihdam yaratmayan büyüme masalının inandırıcılığı kalmamıştır.

Bu çarpık ekonomik yapı, iktidar yandaşlarının ve sermaye kesimlerinin kasalarını doldururken, halka emek sömürüsü, iş cinayetleri, gelir adaletsizliği ve insafsız vergi politikaları olarak yansımıştır.

24 Haziran seçimlerinde rant ekonomisine karşı üreten, sanayileşen, hakça bölüşen ekonomi oylanacaktır. Üreten, sanayileşen, hakça bölüşen bir ekonomi için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

### **TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

AKP iktidarının gerici, baskıcı, otoriter yönetim anlayışından en fazla zarar gören toplum kesimlerinin başında kadınlar gelmektedir. Bu dönemde yapılan yasal düzenlemeler, hayata geçirilen uygulamalar ve topluma dayatılan yaşam tarzı, kadınların hayatını kâbusa çevirmiştir.

Türkiye tarihinde kadına yönelik şiddetin bu kadar yaygınlaştığı, bu kadar alenileştiği ve bu kadar cezasız kaldığı başka bir dönem olmamıştır.Devlet kurumlarına ve gündelik yaşama empoze edilmek istenen muhafazakâr ve gerici anlayış, kadınların toplumsal hayata katılımını sınırlandırarak eve ve erkeğe mahkûm etmektedir.

Bu dönem boyunca çıkarılan her yasa, hazırlanan her yönetmelik, uygulanan her politika, kadınların toplumsal yaşamdan, iş hayatından, ekonomiden, üretimden dışlanmasını hedeflemiştir.

24 Haziran seçimlerinde şiddet, yok sayma ve değersizleştirme uygulamalarına karşı kadınların eşitliği ve özgürlüğü oylanacaktır. Kadınların eşitliği ve özgürlüğü için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

## **BAĞIMSIZLIK VE BARIŞ İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

Tüm konularda olduğu gibi dış politika konusunda da siyasi iktidarın vaat ettikleri ile yaşadıklarımız arasında derin bir uçurum bulunmaktadır. “Komşularla sıfır sorun” vaadiyle çıkarılan yolun sonunda, kavgalı olunmayan tek bir komşu ülke dahi kalmamıştır.

Bölgesel güç olma hevesiyle emperyalist odaklarla yapılan işbirlikleri, Türkiye’yi istikrarsız, güvenilirmez ve dostanelikten uzak bir ülke haline getirmiştir.

Gencecik çocuklarımızın hayatları pahasına gerçekleştirilen sınır ötesi operasyonlar, iç ve dış politika malzemesi haline getirilmiştir. “Yurtta Barış, Dünyada Barış” sloganına her zamankinden daha fazla ihtiyacımız vardır ve bunun tek yolu, emperyalistlerin küresel ve bölgesel güç savaşlarının parçası olmaktan çıkarak bağımsız ve barışçıl bir dış politika izlemektir.

24 Haziran seçimlerinde emperyalist bağımlılık ilişkilerinin savaş cephelerine karşı dış politikada bağımsızlık ve barış oynanacaktır. Emperyalizme karşı bağımsızlığımız ve komşularımızla barış içinde yaşamak için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

## **KENTLERİMİZİ, DOĞAMIZ VE TARİHİMİZ İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

Kendisini “muhafazakâr” olarak tanımlayan siyasi iktidar odakları, söz konusu kentsel doku, doğal çevre ve tarihi eserler olduğunda korumacılıktan çok uzak, tümüyle yıkıcı bir karaktere bürünmektedir. Bu kesimler ortak kentsel mekanlarımızı, doğal varlıklarımızı, tabiat güzelliklerimizi ve tarihsel mirasımızı korunması gereken varlıklar olarak değil, rant sağlayıcı gayrimenkuller olarak görmektedir.

Son 16 yıl boyunca, parklarımız, derelerimiz, yaylalarımız, ormanlarımız, mesire yerlerimiz, yeşil alanlarımız haraç mezat satılmış, coğrafyamıza tafisi imkânsız zararlar verilmiştir. İmar planları, sanayi alanları, kentsel dönüşüm politikaları, insan hayatını ve doğal çevreyi merkezine alarak değil, rant esasına göre tasarlanmıştır.

24 Haziran seçimlerinde kentlerimizin, doğal çevremizin ve tarihsel mirasımızın yok edilmesine karşı doğamızı ve tarihimizi savunmak oylanacaktır. Kentlerimizi, doğamızı ve tarihimizi savunmak için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!

## **BİLİMSEL, DEMOKRATİK VE LAİK EĞİTİM İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

Eğitim, bir ülkenin geleceğinin şekillendirilmesinde en önemli konulardan birisidir. Son 16 yılda en fazla değişiklik eğitim alanında yapılmıştır. Bu değişikliklerin amacı, düşünen, araştıran, sorgulayan, fikir üreten, hesap soran bir toplum yerine, dinsel dogmatizmi esas alan muhafazakâr bir toplum inşa etme çabalarıdır.

Sınav sisteminden eğitim planlamasına, müfredattan kıyafete kadar eğitimin her alanında yapılan değişiklikler sonucunda eğitimde karanlık bir tablo ortaya çıkmıştır.

Sosyal devlet anlayışının gerilemesi, eğitimin ticarileşmesi ve cemaatlerin eğitime müdahalesi, ülkemizin geleceğini tehdit etmektedir. Bilim, akıl ve eleştirel düşüncenin eğitim alanından dışlanması, genç nesilleri dinsel dogma ve hurafelerin çağdışı anlayışıyla baş başa bırakmıştır.

24 Haziran seçimlerinde tarikatların kontrolünde, hurafelerle dolu, kindar ve biatçı eğitim anlayışına karşı bilimsel, demokratik ve laik eğitim oylanacaktır. Bilimsel, demokratik ve laik eğitim için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!



## **MESLEKİ HAKLARIMIZ VE MESLEK ONURUMUZ İÇİN OY KULLANACAĞIZ, OYUMUZA SAHİP ÇIKACAĞIZ!**

Bizler, mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları olarak, toplumun gündelik yaşamında ihtiyacı olan her şeyin üretilmesine yaratıcı bilgimizi ve emeğimizi koyan meslek gruplarıyız. Enerjiden haberleşmeye, fabrikalardan barajlara, madenlerden ormanlara kadar bilimin ve tekniğin kullanıldığı her alanda alın terimiz bulunmaktadır. Gündelik hayatı yeniden yaratan ve geleceği inşa eden meslek alanlarımızı savunmak, hayatı ve geleceği savunmak demektir.

Piyasacı, dinci, baskıcı, diktacı, özelleştirmeci uygulamalar meslek alanlarımızı, özlük haklarımızı, müelliflik yetilerimizi ve örgütlü yapılarımızı da hedef almaktadır. Yıllardır sistematik olarak uygulanan politikalar ve ekonomik tercihler nedeniyle mesleki faaliyetlerimiz değersizleştirilmekte, yeni mezun olan meslektaşlarımız işsizlik sorunuyla karşı karşıya bırakılmaktadır. TMMOB olarak bizim sorumluluğumuz mesleğimizi, meslektaşlarımızı ve ülkemizin çıkarlarını korumaktır. Bu sorumluluk ve bilinçle yürüttüğümüz faaliyetler nedeniyle Birliğimiz hedef alınmaktadır.

**24 Haziran seçimlerinde meslek alanlarımızı ve faaliyetlerimizi değersizleştirmek isteyen anlayışa karşı meslek haklarımız ve onurumuz oylanacaktır. Mesleki haklarımız ve meslek onurumuz için oy kullanacağız, oyumuza sahip çıkacağız!**

## **NASIL BİR TÜRKİYE İSTİYORUZ?**

*(2011 ve 2015 Milletvekili Genel Seçimleri öncesinde yayımladığımız seçim bildirgelerimizdeki önerileri gözden geçirerek kamuoyunun dikkatine sunuyoruz.)*

**N**asıl Bir Türkiye?” sorusuna yanıtımızın çerçevesini TM-MOB'nin 1973-1980 dönemi Başkanı Teoman Öztürk özlü biçimde dile getirmiştir:

*“Mühendis mimarların, teknik bilgi ve becerilerini halkımızın yararına kullanamamaları, ülkenin içinde bulunduğu somut şartların bir sonucudur. Ülkemiz ekonomisi, siyasal yapısı ve bütün üst yapı kurumları, birbirleriyle kaynaşmış olan uluslararası emperyalist tekeller ve yerli sermayenin hâkimiyetindedir. Bu egemen çevrelerin kontrol ettiği tüm yatırımlar ve hizmetler, halkımızın sorunlarının çözümüne yönelik değil, maksimum kâr sağlayacak yeni pazarlar yaratmak yönündedir. Böyle bir sömürü düzeni içinde ülkemizin geri bırakılmışlıktan kurtulacağını ve tüm çalışanların yaptığı hizmetlerin ve yarattığı değerlerin halkımıza ulaşacağını sanmak kendimizi aldatmak olur. Emegimizin halkın hizmetine girebilmesi, ülkemizin her alanda bağımsızlığını kazanmasına, sömürüye dayanan düzenin sona ermesine*

*bağlıdır. Geleceğimiz, üretim güçlerinin özgürce gelişebileceği, kafa kol emeği arasında farklılaşmanın olmadığı, emeğin yabancılaşmadığı bir düzene kavuşabilmemize bağlıdır. Geleceğimiz için öngörülerde bulunabilmek, programlar oluşturabilmek ve hayata geçirebilmek, geçmişini iyi yorumlayıp günümüzü iyi tahlil ederek dünyada ve ülkemizdeki durumun irdelenmesi ve geleceğin tasarlanması ile mümkündür.”*

Bu sözlerde, mevcut durum çözümlenerek dün, bugün ve geleceğe ilişkin mücadeleci bir yöntem ve çizgiye vurgu yapılmakta, “Emeğimizin halkın hizmetine girebilmesi”nin koşulları açıklanmaktadır.

TMMOB bu çerçeveden hareketle ülkemizdeki anayasal düzenin ve toplumsal yaşamın aşağıdaki gibi düzenlenmesini önermektedir.

#### **ANAYASAL DEMOKRATİK DÜZEN VE DEMOKRATİK HUKUK DEVLETİ İÇİN:**

- Antidemokratik yöntemlerle yürütmeye ağırlık veren; ifade, örgütlenme, hak arama vb. temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren 12 Eylül (1982) anayasasının antidemokratik içeriğini 2010 ve 2017 anayasa değişiklikleriyle tam totaliter bir yapıya dönüştüren, tek kişi diktasını öngören mevcut anayasa hükümsüz kılınmalıdır.
- Tüm toplumsal ve siyasi oluşumların katılımının sağlandığı, tüm kimliklerin güvence altına alındığı, eşitlikçi, özgürlükçü, demokratik bir anayasa yapılmalıdır.
- Halkın yönetime her düzeyde demokratik katılımı ile toplumsal ve siyasal hakları güvence altına alan; halk egemenliğine ve örgütlü topluma dayalı demokratik düzenin kurulmasını sağlayan bir anayasa benimsenmelidir.
- Hukukun, anayasanın, demokratik yasama süreçlerinin

üstünlüğünün; adaletin, sosyal hukuk devletinin, laikliğin, barışın, eşit yurttaşlığın her düzeyde benimsendiği ve her tür ayrımcılığın ortadan kaldırıldığı bir anayasal düzen tesis edilmelidir.

- Yasama, yürütme, yargı süreç ve güçlerinin ayrılığı, yargı bağımsızlığı, yasama ve yargının yürütme üzerindeki fren-denetleme-denge mekanizmalarının etkin olarak işletilmesi sağlanmalıdır.
- İdarenin bütün kararları ve eylemleri yargı denetimine tabi olmalıdır; yargı denetimi “devlet sırrı” gibi gerekçeler de dahil olmak üzere hiçbir şekilde sınırlanmamalıdır.
- Siyasi iktidarların yargıya müdahalesi önlenmeli, savcı ve yargıç bağımsızlığı mutlaka sağlanmalıdır.
- Bağımsız, etkin ve hızlı bir yargılama sistemi kurulmalıdır.
- “Görev-yetki-sorumluluk-hesap verme”nin bir bütün olarak benimsendiği bir işleyiş kurulmalıdır.
- Seçimler ve siyasi partiler yasaları ile Meclis iç tüzüğü demokratikleştirilmeli; temsilde adaleti ortadan kaldıran, toplumsal eğilimlerin siyasete ve yasama süreçlerine yansımaları engelleyen seçim barajı uygulaması kaldırılmalı, partilerin iç işleyişi demokratikleştirilmeli, Meclis en üst ve tek yasama organı olarak işlev kazanmalı ve iç işleyişi demokratikleştirilmelidir.
- Hak arama yollarının önündeki tüm engeller kaldırılmalı; insan hakları ihlalleri durdurulmalı; temel insan hak ve özgürlükleri güvence altına alınmalı; düşünce, ifade, örgütlenme, basın özgürlükleri geliştirilmelidir.
- Meslek kuruluşları ile toplumsal örgütlenmelerin iktidarlardan özerklikleri sağlanmalıdır.

- Mesleklerini icra eden mühendisler, mimarlar, şehir plancılarını izleyen ve sicillerini tutan tek kurum olan TMMOB ve TTB gibi kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, meslek ve meslektaşlarına yönelik eğitimden uygulamaya dek tüm tasarrufların odağında olmalı; kamusal hizmet ve kamusal denetim işlevleri geliştirilmelidir.
- Ülke-kamu-toplum yararı, kamusal üretim-hizmet ve denetim, planlama-kalkınma-toplumsal refah bütünlüğü, tam istihdam, insanca çalışma-insanca yaşam ve hakça paylaşım temel alınmalıdır.
- Kürt sorunu demokratik barışçıl bir yaklaşımla/yöntemle çözümlenmeli, ülkemizdeki farklı etnik kökenlere sahip yurttaşların anayasal güvence altında eşit ve kardeşçe bir arada yaşamaları sağlanmalı, ırkçı, şoven, ayrımcı, linççi politikalar mahkûm edilmelidir.
- Eğitim demokratikleştirilmeli, laikleştirilmeli, her kademede eşit ve parasız olmalı, üniversitelere bilimsel ve yönetsel özerklik sağlanmalıdır.
- Kadınlar ve çocuklar üzerindeki sömürü ve saldırılar tüm boyutlarıyla yok edilmeli, kadın ve çocuk haklarına özenle sahip çıkılacak bir hukuksal ve toplumsal ortam yaratılmalıdır.
- Engelliler toplumsal yaşama çekilmeli, her yönüyle insanca yaşam koşullarına kavuşturulmalıdır.
- Kültürel, sanatsal, toplumsal yaşamı ticarileştiren ve gericileştirilen uygulamalara son verilmelidir. İnsanlarımızın yetenek potansiyellerini açığa çıkarıp geliştirecek; insandan, demokrasiden, sanayileşmeden, planlama ve kalkınmadan, ülkemizin çıkarlarından, bilimden, aydınlanmadan ve laiklikten esinlenecek kültürel, sanatsal,

sosyal faaliyetlerin toplumsal ölçekte yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

- Kamu hizmetleri yurttaşlarımıza bedelsiz olarak sunulmalıdır.
- Milli Güvenlik Kurulu kaldırılmalı, bugüne kadar yapılan toplantı tutanakları ve gizli yönetmelikleri açıklanmalıdır.
- Ordu, iç güvenlikle ilgili görev üstlenmemelidir.
- Türk Ceza Kanunu yeniden düzenlenmeli, başta Terörle Mücadele Yasası olmak üzere düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü sınırlayan bütün yasa, yönetmelik ve uygulamalar kaldırılmalıdır.
- Bütün yurttaşların hak arama özgürlüğü, tek tek ya da topluca, idari, adli ve anayasal yargıya başvurma hakkı sağlanmalı, bu hakkı sınırlayan tüm yasal düzenlemeler ve kullanılmasını caydırıcı uygulamalar iptal edilmelidir.
- Toplumdaki bireylerin yasalar önünde eşitliğini zedeleyen ve ayrıcalığa olanak tanıyan tüm düzenlemeler iptal edilmelidir.
- Bilişim teknolojilerinden özgürlükleri geliştirici, yönetim ve karar alma süreçlerine doğrudan katılımı sağlayıcı yönde yararlanılmalı; bilişim ve iletişim teknolojileri, demokratik yaşam biçiminin temel aracı olarak değerlendirilmelidir.
- Bilişim teknolojileri, yurttaşlara saydam, nitelikli, düşük maliyetli, hızlı kamu hizmeti sunmak üzere kullanılmalı; yurttaşlar, teknolojinin sağladığı olanaklarla kamu hizmet süreçlerinin iyileştirilmesi ve denetlenmesinde katılımcı olabilmelidir.

### **BAĞIMSIZLIK VE BARIŞÇI DIŞ POLİTİKA İÇİN:**

- Demokrasinin tüm boyutlarıyla tarihsel olarak kazanılabilmemesinin bazı önkoşulları ile emperyalizme bağımlılıktan kopuş arasında bir özdeşlik bulunmaktadır. Emperyalist politikaların ekonomik, toplumsal, politik, kültürel vb. tüm alanlardaki yıkım ve tahribatlarından kurtulmak tarihsel ve güncel bir hedef olmalıdır. ABD, AB, Dünya Bankası, IMF, DTÖ vb. emperyalist devlet, birlik ve kuruluşların dayattıkları üretimi, yatırımı, sanayileşmeyi, bilim ve teknolojiyi saptıran, halkımızı sömüren ve yoksullaştıran, bölgesel eşitsizlikleri sürekli olarak yeniden üreten ekonomik sosyal politikalar reddedilmeli; ülke, kamu, halk çıkarlarını temel alan bağımsız bir Türkiye hedeflenmelidir.
- Ülke ekonomisinin Avrupa Birliği, IMF, Dünya Bankası, OECD, Dünya Ticaret Örgütü, MAİ, MİGA vb. uluslararası kuruluş ve anlaşmaların güdüm, tavsiye ve denetiminde yönlendirilmesine ve dış borçlanmalara son verilmelidir. Dış ve iç borçlar faizleriyle birlikte reddedilmelidir.
- NATO'dan ve tüm emperyalist platformlardan çıkılmasıdır. ABD askeri üsleri kapatılmalı, ikili askeri anlaşmalar iptal edilmelidir. Bağımsızlığa zarar verecek hiçbir uluslararası anlaşma yapılmamalı; yapılmış olan mali, diplomatik, askeri, siyasi anlaşmalar iptal edilmelidir. Ülkemizin bağımsızlığı her şeyin üstünde tutulmalı, yeraltı ve yerüstü tüm kaynakların tek ve gerçek sahibinin halkımız olduğu tartışmasız kabul edilmelidir.
- Türkiye bütün komşularıyla saldırmazlık anlaşmaları imzalamalı; dış politika, yurttan barış dünyada barış, bölgede barışı esas almalıdır.

- Maceracı, yayılmacı ve teslimiyetçi dış politikalara son verilmelidir. Halkları birbirine düşman eden, iç ve dış barışı tehdit eden politikalar terk edilerek halkların kardeşliği, dostluğu ve dayanışmasını geliştiren bir politika esas alınmalıdır.
- Dünya silah tekellerinin ve ülkemizdeki militarist öbeklerin çıkarlarına hizmet eden silahlanma ve askeri harcamalar kısılmalı; ilgili fonlar bayındırlık, eğitim, sağlık vb. hizmetlere aktarılmalıdır.
- Ülkemiz kaynak ve varlıklarının uluslararası tekellerle işbirliği yapılarak ve yandaş rantiyeye sunulması yağmalanmasına son verilmelidir.

### **GERÇEK BİR LAİKLİK İÇİN:**

- Hiçbir din, mezhep ve inanç devletçe benimsenmemeli ve kayırılmamalıdır.
- Devlet kimsenin dinine karışmamalı, "din" hanesi nüfus cüzdanlarından çıkarılmalıdır.
- Temel eğitimde zorunlu din dersleri kaldırılmalıdır.
- İmam hatip liseleri kapatılmalıdır.
- Laikliğe aykırı bütün düzenleme ve uygulamalar iptal edilmelidir.

### **PARTİLERİN DEMOKRATİK İŞLEYİŞE SAHİP OLMASI İÇİN:**

- Siyasi Partiler Yasası değiştirilmelidir.
- Partilerin etkinliklerini sürdürebilmeleri güvence altına alınmalıdır.
- Parti genel başkanlarını geniş yetkilerle donatan tüzük

hükümleri iptal edilmelidir.

- Partilerin ekonomik kaynakları ve harcamaları saydamlaştırılmalı, üyelerin ve halkın bilgi edinme hakkı ve denetimi sağlanmalıdır.
- Partilerin politikalarının belirlenmesinde parti içi demokrasi başat kılınmalı; üyelerin söz sahibi oldukları, karar alma süreçlerine -hiçbir baskı altında kalmadan- doğrudan katılımlarının sağlandığı yapısal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Siyasi nedenlerle mahkûm edilmiş kişilerin parti kurma ve yöneticilik yapmasını engelleyen hak mahrumiyeti kaldırılmalıdır.
- Kadınların, toplum yaşamına ve siyasete aktif olarak katılmaları sağlanmalıdır.
- Partilerin hazine yardımlarından adil şekilde yararlanması sağlanmalıdır.

### SEÇİMLERİN DEMOKRATİKLEŞMESİ İÇİN:

- Seçim sistemi “temsilde adalet” ilkesi çerçevesinde düzenlenerek demokratikleştirilmeli, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu, Milletvekili Seçimi Kanunu ve Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun değiştirilmeli, seçimlere katılan partilerin aldıkları oy oranında parlamentoda temsili sağlanmalı, baraj uygulaması kaldırılmalıdır;
- Seçimlere katılan partilere eşit koşullar tanınmalı, her türlü antidemokratik uygulama kaldırılmalıdır.
- Seçim harcamaları ve kaynakları seçimlerden önce açıklanmalı, yargı ve seçmen denetimine tabi tutulmalıdır.

- Partilerde adaylar önseçimle belirlenmeli, önseçimlerde delege sistemi yerine doğrudan temsil uygulanmalıdır.
- Seçenlere, seçilmişleri/seçtiklerini görevden alma hakkı verilmelidir.
- Yüz kızartıcı suçlar dışında bu ülkede yaşayan hiç kimsenin, siyasi nedenlerle seçme ve seçilme hakkı sınırlandırılmamalıdır.

### KÜRT SORUNUNUN ÇÖZÜMÜ İÇİN:

- Kürt kimliği tanınmalı, Kürt dili ve kültürünün özgür gelişimi önündeki bütün engeller kaldırılmalıdır. Türkiye’de yaşayan ve etnik temeli, dini, dili, kültürü, mezhebi ne olursa olsun herkesin anayasal yurttaşlık temelinde eşit haklara sahip olması sağlanmalı, kültürlerini yaşatma ve geliştirmeleri anayasal güvence altına alınmalıdır.
- Kürt sorununun tartışılması ve çözümünü engelleyen, düşüncüyü ifade etme ve örgütlenme özgürlüğü önünde engel oluşturan tüm yasalar ve psikolojik engeller kaldırılmalı, birincil ve ikincil mevzuat değişiklikleri yapılmalıdır.
- Demokrasinin yerleşmesi için Türkiye’nin taraf olduğu bütün uluslararası sözleşmeler iç hukuka yerleştirilmelidir.
- Zorunlu göçlerle köyünü, yöresini terk etmek zorunda bırakılan herkesin tüm maddi kayıpları eksiksiz olarak tazmin edilmeli; can ve mal güvenlikleri sağlanarak özgürce geri dönüşlerinin koşulları yaratılmalı, teşviklerle üretim sürecine yönelmeleri sağlanmalı; boşaltılmış köyler ve sınır boyunca mayınlanmış bölgeler mayınlardan temizlenerek organik tarıma açılmalı, çayır-mera alanları oluşturulmalı, hayvancılık teşvik edilmelidir.
- Kalıcı barışın sağlanması için tüm siyasi tutuklulara ge-

nel af çıkarılmalı; seçilmiş belediye başkanları, kitle örgütü temsilcileri, siyasetçilerin tutuklanmasına yönelik vb. tüm baskılar durdurulmalıdır.

- Savaş ortamında gelişen çeteler ortaya çıkarılmalı, faili meçhul cinayetler aydınlatılmalı, tüm failleri yargılanmalıdır.
- Bölgenin ekonomik ve sosyal yönden gelişimini sağlayıcı politikalar ivedilikle yaşama geçirilmelidir. Bölgenin kalkınması ekonomik ve sosyal açılardan planlanmalı, kamu etkin bir şekilde devreye girmelidir. Bölgeye yönelik kamu harcamaları ciddi bir şekilde artırılmalıdır. Kamu iktisadi işletmeciliği yaşama geçirilmeli, merkezi bir planlama dahilinde kamu eliyle sanayileşme süreci başlatılmalıdır.
- Tarımda ve köylülükte düzen değiştirilmeli, toprak mülkiyeti yeniden düzenlenmeli, yeni bir tarım politikası benimsenmeli, küçük üreticiye destek sağlanmalı, toprak ve tarım reformu yapılmalıdır. Tarımsal sulama için gerekli planlama ve kaynak transferi yapılmalıdır.
- Tarımdaki mevcut dönüşüm sonucu oluşan işsizliğin önlenmesi için ek önlemler alınmalı, işsizliğin yaygın olduğu bölgede istihdama yönelik özel kamu yatırımları yapılmalıdır.
- GAP'ın ürettiği katma değer, projenin bitirilmesi için kullanılmalıdır.
- Okuryazar oranı yükseltilmeli, cinsiyet ayrımcılığının önüne geçilmelidir.
- Bölge, emperyalistlerin iştahını kabartacağı bir alan olmaktan çıkarılmalıdır.

## EKONOMİNİN ÜLKE ÇIKARLARI VE TOPLUMSAL GEREKSİNİMLER DOĞRULTUSUNDA ÖRGÜTLENMESİ İÇİN:

- Ülkemizdeki tüm ilişkiler ve yapılar insandan, emekten, doğal çevrenin korunmasından yana olan üretim, kalkınma ve sanayileşme politikası çerçevesinde yeniden düzenlenmelidir.
- Demokratik, katılımcı, çağdaş, laik, halkımızın çıkarlarını gözeten, insanı öne çıkaran, üreten, sanayileşen, hakça bölüşen bir ülke yaratılmalıdır.
- Ekonomi; serbestleştirme, özelleştirme, ticarileştirme, azami kâr, rant yağması dürtülerinden, sermaye hareketlerinin serbestliği-faiz-döviz kuru/devalüasyon-enflasyon ağından kurtarılarak toplumsal gereksinimler için bir ekonomi kimliğine kavuşturulmalıdır.
- Ülkemizin zengin kaynaklarını ülke, kamu ve toplum yararına değerlendirecek orta ve uzun erimli ulusal stratejiler benimsenmelidir.
- Ülkemizin kalkınma stratejileri, sınai ve tarımsal kalkınma, ulusal bilim, teknoloji ve yenilenme politikaları temellerine oturtulmalıdır.
- Rant ve kayırma ekonomisi terk edilmeli; planlı, üretime, istihdama, dengeli kalkınmaya dayalı bir ekonomik anlayış benimsenmelidir.
- Merkezi planlama yeniden tesis edilmeli; ulusal, bölgesel, sektörel ölçeklerde kalkınma-planlama uygulamasına geçilmelidir.
- Bölgeler arası dengeyi kuracak, gelirin adil bir biçimde kalkınmada öncelikli yörelere dağıtılmasını sağlayacak, sanayinin gelişmesini ve ekonomik büyümeyi en geniş toplumsal

tabana yayacak, refah ve istihdam yaratacak, kamu yararına bir yatırım ve üretim planlaması yapılmalıdır.

- Ulusal bilim, teknoloji ve yenilenme politikaları temelinde insan ve doğal kaynaklarımızı üretime yönlendirecek bir kalkınma stratejisi benimsenmeli, tüm sektörlerde stratejik planlar oluşturulmalıdır.
- Ar-Ge destekleri kamusal-toplumsal yarar içerikli olarak yeniden düzenlenmelidir.
- Sanayi katma değerini, ekonominin tüm sektörleriyle dengeli bir biçimde artırarak yüksek katma değerli ürünleri üretebilecek alt sektör ve teknolojiler desteklenmelidir.
- Yerli yatırımcı özendirilmeli ve korunmalıdır.
- Yabancı yatırımlara kalkınma stratejilerimize uygunluğu, halkın refahının yükseltilmesi, bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi, teknolojik gelişmemize katkısı temel alınarak izin verilmelidir.
- Kamu kaynakları üretime, yatırıma, istihdama ve sosyal devlet harcamalarına yönlendirilmelidir.
- Kamu girişimciliğinin önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- Kamu kuruluşları, topluma hizmet anlayışıyla yeniden yapılandırılmalıdır.
- Serbestleştirme ve özelleştirmeler durdurulmalı, özelleştirilen kuruluşlar kamulaştırılmalı, özelleştirme süreçlerinde parçalanmış kurumlar yeniden birleştirilmelidir.
- Enerji sektöründeki tüm imtiyazlar iptal edilmeli, bu imtiyazları vermek için oluşturulan kurullar dağıtılmalı, dışa bağımlı enerji politikalarından vazgeçilerek yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına öncelik verilmelidir.

- Kamu ihaleleri usulsüzlük, kayırmacılık, yolsuzluk ve ranttan arındırılmalıdır.
- Kamu kaynak, varlık ve arazileri, bütçe açıklarını kapatmak veya Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) projelerinin yürütücüsü yandaş ve yabancı sermaye güçlerine sunulmaması, yurttaşlarımızın eşit bir şekilde yararlandırılacağı düzenlemelerle kamu elinde tutulmalıdır.
- Ulaştırma sektörü toplu taşımacılığa yönlendirilmeli, demiryolu ve denizyolu ağırlıklı yapılanma ivedilikle oluşturulmalıdır.
- Tarımda destekleme kurumları korunmalı, kapatılanlar açılmalı, tarımsal sanayiler ve çiftçilik geliştirilmelidir.
- Neoliberal ekonomi politikaları sonucu ağır darbeler alan kırsal nüfus üretim koşullarına ve refaha kavuşturulmalı; tarım, hayvancılık, balıkçılık ve ormancılık sektörleri toplumsal yarar doğrultusunda yeniden yapılandırılarak desteklenmelidir.
- Adil bir gelir dağılımı sağlanmalı, vergilerde gelir ve servet esas alınmalı, yüksek gelir grupları lehine vergi afları son bulmalı, finansal işlemler ve faiz gelirleri vergilendirilmeli ve bu vergiler artırılmalıdır.
- Çalışanların vergi yükleri azaltılmalı; halkı bunaltan dolaylı vergiler düşürülmelidir.
- Bütçeler yatırım, sosyal devlet gereklilikleri ve toplumsal gereksinimler esas alınarak düzenlenmeli, paralel bütçeler, örtülü ödenek, Kredi Garanti Fonu ve ülkemizi yoksullaştıran Varlık Fonu uygulamaları son bulmalıdır.

**KALKINMA, SANAYİLEŞME, TAM İSTİHDAM VE TOPLUMSAL REFAH BÜTÜNLÜĞÜ İÇİN:**



- Bağımsızlık ve toplumsal refah için planlama, kalkınma, sanayileşme, demokratikleşme perspektifi benimsenmeli, bilim ve teknolojiye gereken önem verilmeli, rant ve kayırma ekonomisinden çıkılmalı, üretim ekonomisine yönelik uygulamalar yaşama geçirilmelidir.
- Planlama, sanayileşme ve kalkınma birbirinden ayrılmaz bir üçlüdür. Bu kavramlar yalnızca sanayideki teknolojik gelişmeler ya da üretim sürecindeki bazı gösterge ve katma değer artışları ile tanımlanamaz. Sanayileşme ve kalkınma “toplumsal kalkınma” anlayışı içinde, planlı bir yaklaşımla tarım, gıda, çevre, enerji, bilim, teknoloji, istihdam, sağlık, eğitim, gelir, bölüşüm ve tüm diğer alanlara yönelik politikalarla bir bütünlük içinde ele alınmalıdır.
- Bugün her şeyden önce ülke ekonomisi ve sanayinin planlanması zorunlu hale gelmiştir. Bu planlama kamu yararına, çalışanların gelir dağılımını düzeltecek, işsizliği ve yoksulluğu ortadan kaldıracak, sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmayı sağlayacak, refahı kitlesel olarak yayacak ilke ve araçları kapsamalıdır.
- Planlama ve kalkınma odaklı çalışmalar üniversite, sanayi, meslek odaları ve sektör kuruluşlarını da kapsayan geniş bir platformda tartışılmalı, uygulama önerileri birlikte geliştirilmelidir.
- Ülkemizin kaynakları küresel güçlerin baskısından bağımsız bir şekilde değerlendirildiğinde, Türkiye küresel rekabette yer alabilecek potansiyele sahiptir. Öz kaynaklara dayalı üretimi, bilimi ve teknolojiyi esas alan, Ar-Ge ve inovasyona ağırlık veren, dış girdilere bağımlı olmayan, istihdam odaklı ve planlı bir kalkınmayı öngören sanayileşme politikaları uygulandığında durum

değişecektir. Sanayi yatırımlarında daha rasyonel seçimlerin yapılabileceği, ülkenin doğal kaynaklarının daha iyi değerlendirilebileceği, işgücünün niteliği artırılarak, istihdam odaklı, yüksek katma değerli, öncelikli sektörleri destekleyen, bölgesel farklılıkları azaltan, dengeli bir sanayi yapısı hedeflenmelidir.

- Ülkemizin mühendislik birikimi, Ar-Ge ve teknolojik gelişmenin önemli bir planlama ögesi olarak değerlendirilmelidir.
- Kırsal alanlardan göçün önlenmesi için bölgesel eşitsizlikleri giderecek biçimde tarım, hayvancılık, balıkçılık, kooperatifçilik başta olmak üzere öncelikli alan ve sektörlerle ağırlık veren istihdam odaklı yatırımlar yapılmalıdır.
- İşgücünün niteliğini yükseltecek meslek okulları, kurslar, seminer ve programlar ile öncelikle kamunun ağırlığı olan yatırımlar gerçekleştirilmelidir. Bölgelerin doğal kaynakları, tarım ve sınai durum esas alınarak bölge planlaması yapılmalıdır.
- Doğu, Güneydoğu ve Karadeniz Bölgelerinde yerel kaynaklara dayanan, ithal girdisi düşük, istihdam odaklı KOBİ niteliğindeki firmalara teşvik ve destekler öncelikli olarak sağlanmalıdır. Her türlü kayıtdışı ekonomik faaliyetin denetim altına alınması, çocuk işgücünün çalıştırılmasının önlenmesi, kadınların ekonomik ve sosyal yaşama katılmasını sağlayacak projeler gerçekleştirilmelidir.
- Bilgiye dayalı girişimlerin özendirildiği; Ar-Ge çalışmalarlarıyla beslenen, yenilikçi ve dijital teknoloji tabanlı üretimin gerçekleştiği yatırımların desteklendiği kalkınma planları oluşturulmalıdır. Teknolojik gelişmeler doğrul-

tusunda ulusal ve uluslararası ağlar üzerinden bütünleşik üretim ve iş yapma ortamlarının kurulması sağlanmalı, bu ortamlarda çalışanların haklarını koruyan yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

- Bilişim teknolojileri, gönenci artıran ve yaygınlaştıran bir anlayışla ülke kalkınmasında temel araç olarak gözetilmeli; çalışanlar ve gelecek kuşaklar çağın gerektirdiği becerilerle donatılmalıdır.

### EMEK VE İNSAN ODAKLI BİR ÇALIŞMA YAŞAMI İÇİN:

- İş Yasası, İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası, Sağlıkta Dönüşüm Yasası, Sendikalar Yasası, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası, Memurun Muhakemat-ı Yasası, Devlet Memurları Yasası vb. çalışma güvenliği ve çalışma yaşamıyla ilgili tüm mevzuat insan ve emek odaklı olarak düzenlenmeli; kıdem tazminatlarını düşürme, kiralık işçilik vb. içerikli “Ulusal İstihdam Stratejisi” geri çekilmelidir.
- Kapitalizmin emeği baskı altına alan stratejilerine karşı istihdam bir hak olarak tanınmalı ve geliştirilmeli, işsizlik böylece ortadan kaldırılmalı, çalışma koşulları iyileştirilmeli, çalışma saatleri düşürülmelidir.
- Grevli toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkı bütün çalışanlara yeniden tanınmalı; kamuda ve özel sektörde hak grevi, dayanışma grevi ve genel grev yasal güvenceye alınmalı, lokavt yasaklanmalıdır.
- Eğitilmiş vasıflı/nitelikli işgücü istihdamına ağırlık verilmeli, kamu istihdam projeleri ile desteklenmeli ve geliştirilmelidir.
- Sosyal güvenlik sistemi bütün ücretli çalışanları, bütün yurttaşları, işsizleri, engellileri, mağdur dul ve yetimle-

ri, yaşlıları, kimsesizleri ve ev işlerini, eğitimi, sağlığı, sosyal yardımı, emeklilik ve işsizlik sigortasını da içeren toplumcu bir içerikle adil ve eşitlikçi bir şekilde yeniden yapılandırılmalı; tüm sosyal tarafların içinde yer aldığı, işleyişinin demokratikleştirildiği, yönetiminde çalışanların çoğunluk olduğu ve denetlediği özerk bir yapıya kavuşturulmalıdır.

- Dinlenme her çalışan için bir haktır. Tüm çalışanlar için tatil olanakları yaratılmalı, 8 saatlik işgünü hakkının gasp edilmesine son verilmeli; işgünü süresi işin niteliğine göre kısaltılmalıdır.
- Asgari ücret artırılmalı ve vergi dışı bırakılmalıdır.
- Çocukların işgücü olarak üretim süreci içinde yer almaları yasaklanmalıdır.
- Esnek-güvencesiz istihdam politikası terk edilmeli; taşeronlaştırma, sözleşmeli çalıştırma ve Özel İstihdam Büroları yasaklanmalıdır. İş güvencesi tüm ücretli çalışanları kapsayacak tarzda genişletilmeli, işverenlerin her türlü keyfi ve haksız işten çıkarmaları karşısında işe kesin iadeyi içerecek şekilde düzenlenmeli, arabuluculuk uygulaması iptal edilmelidir. İşverenlerin, dava süresi boyunca işçilerin ücret ve tazminatından tüm mal varlığıyla sorumlu tutulması sağlanmalı, mahkeme sürelerinin kısaltılması için düzenleme yapılmalıdır.
- Kayıtdışı ekonomi ve kayıtdışı işçiliği engelleyici önlemler alınmalı, sigortasız işçi çalıştırma yasağı uygulanmalı, yaptırımlara işlerlik kazandırılmalı ve geliştirilmelidir.
- Yaşamını emeği ile sağlayan köydeki ve kentteki her yurttaşın, çocukların, kadınların, yaşlıların, güçsüzlerin, güvenli bir geleceğe kavuşturulmaları, eğitim, sağlık, uygun koşullarda konut gibi sosyal hizmetlerden yararlan-

maları devletin yükümlülüğü olmalı ve kamu kaynakları bu amaçla seferber edilmelidir.

- Özelleştirilen sağlık üniteleri ve hizmetleri kamuya devredilmeli, kamudan özel sektöre kaynak aktarımına son verilmelidir.
- İşsizlik Sigortası Fonu, yalnızca işsizlik sorununun muhatabı emekçiler için kullanılmalı, hükümet ve sermayenin amaç dışı kullanım yolları kapatılmalıdır.
- 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Yasa ülkemiz mühendis, mimar ve şehir plancılarının aleyhine olan hükümlerden arındırılmalıdır.
- Kamu çalışanlarının fiili ve meşru mücadelesini reddeden, mevcut haklarını kısıtlamayı, sendikaları dernek statüsüne dönüştürmeyi öngören her türlü düzenleme iptal edilmeli, iş güvenceli istihdamı esas alan, çalışma yaşamını demokratikleştiren düzenlemeler yapılmalıdır.
- Kamuda atama ve terfiler, objektif kriterlere dayandırılmalı, liyakat ilkesi esas alınmalı, çalışanlarla ilgili bütün kararlarda sendikalar ve meslek örgütleri müdahil olarak yer almalıdır.
- Yıllarını vererek çalıştıkları ve pek çok üretilen değerde emeği olan emeklilerin sosyal hakları ve ücretleri düzenlenerek insanca yaşayacak düzeye çıkarılmalı, emeklilerin örgütlenme ve hak arama kanallarının önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda kısa ve orta erimde işini yitirme riski taşıyan çalışan kesimi saptanmalı; bu kesime dijital teknoloji becerileri kazandıracak kuramsal ve uygulamalı eğitimler düzenlenmeli, çağın gerektirdiği nitelikli işgücünün yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

- Gelişen teknolojiye koşut olarak emeğin niteliğinin değişmesi, beyin emeğinin üretimdeki girdisinin artması gözetilmeli, ek beyin emeğinin yerden ve zamandan bağımsız üretim yöntemleri göz önünde tutularak bu alanlarda çalışanların tüm haklarının tanımlandığı ve güvence altına alındığı yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

### **DOĞRU BİR İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ İÇİN:**

- İş Yasası ile işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili yasa, tüzük, yönetmelik ve tebliğler uluslararası sözleşmeler, standartlar, normlar ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türk Tabipleri Birliği, sendikalar ve üniversitelerin görüşleri alınarak, iş kazalarını, çalışma koşullarını, iş güvenliği mühendisliğini, işyeri hekimliğini ve kamusal denetimi esas alarak yeniden düzenlenmeli, işverenlere yükümlülükler getirilmeli, iş kazaları sonucu sakatlananların ve bakmakla yükümlü oldukları aile bireylerinin haklarını güvence altına alacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- “İş Güvenliği Mühendisliği” kavramı yeni bir yönetmelikle yeniden tanımlanmalı, 50’den fazla işçi çalıştıran sanayi işletmelerinde tam zamanlı iş güvenliği mühendisi çalıştırılması zorunlu hale getirilmeli; işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri bütün işyerlerini kapsamalı, TM-MOB’ye bağlı ilgili Odalar etkin bir denetim işlevi üstlenmelidir.
- İş güvenliği mühendisi, işyeri hekimi, işyeri sağlık memuru ve hemşirelerin mesleki bağımsızlıkları sağlanmalıdır.
- Eğitim ve öğretim müfredatı, orta öğrenimden başlanarak işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunu da içerecek şekilde yeniden düzenlenmeli, bütün okullarda işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimi yapılmalıdır.

- İş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçilebilmesi için işyerlerinde “önce insan, önce sağlık, önce iş güvenliği” anlayışı yerleştirilmeli; işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimine önem verilmeli, eğitim almamış çalışana işbaşı yaptırılmamalıdır.
- Meslek hastalıklarına ilişkin çalışmalar geliştirilmeli, meslek hastalıkları hastaneleri işlevlerine uygun olarak yapılandırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.
- İş güvencesi ile iş güvenliğinin birbirini tamamladığı gerçeğinden hareketle tüm çalışanlar için insana yakışır “norm ve standartta” bir iş yasası hazırlanmalıdır.
- Sigortasız ve sendikasız çalıştırma yasaklanmalıdır.
- İş kazası araştırmaları gerçekçi ve güvenilir olmalıdır. İşyerlerinde kaza ve meslek hastalıklarına ilişkin bilgiler bir veri tabanında toplanmalı, bu bilgilerden ölçme ve değerlendirme amaçlı yararlanılmalıdır.
- İşçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimlerinde ilgili meslek örgütleri yetkilendirilmelidir.
- Toplusözleşmelerde işçi sağlığı ve iş güvenliği konularına kapsamlı biçimde yer verilmelidir.

### **PARASIZ EĞİTİM-ÖZERK, BİLİMSEL, DEMOKRATİK ÜNİVERSİTE İÇİN:**

- İnsanlık ve toplum yararına bilimsel bilgiyi üretmek, bu bilgiyi üretecek insanlar yetiştirmek ve üretilen bilgiyi toplumla paylaşmak üniversitelerin temel hedefi olmalıdır. Bu hedefler araştırma, yayın, uygulama ve eğitim araçlarıyla kamusal bir hizmet olarak gerçekleşmelidir.
- Üniversitelerin akademik özgürlüğü ve özerkliği sağlanmalı, üniversiteler katılımcı demokratik bir işleyişe sahip

olmalıdır. Akademik personel, idari personel ve öğrencilerin asli unsurlarını oluşturduğu üniversitede, tüm karar organları bu unsurların katılımıyla aşağıdan yukarıya doğru seçimle ve sürekli katılım mekanizmaları ile güçlendirilerek demokratik bir özyönetim oluşturulmalıdır. Seçilmiş, yetkili ve sorumlu kurullar ile her düzeyde katılım ve denetime açık bir perspektif benimsenmelidir.

- TMMOB üniversitelerde mühendislik, mimarlık ve şehir planlamacılığı ile ilgili öğrenimin planlanması, yeni fakülte ve bölümlerinin açılması, eğitim programlarının oluşturulması, kontenjanlarının belirlenmesi süreçlerinde yer almalı, görüş, öneri ve onayı alınmalıdır. TMMOB mühendislik, mimarlık ve şehir planlama ile ilgili bölümlerde verilen eğitim-öğretimin hakem ve denetleyicisi olmalıdır.
- Çok sayıda niteliksiz mühendis, mimar, şehir plancısı yetiştirmek ve yine çok sayıda donanımsız üniversite ve bölüm açmak politikası terk edilmeli, ülkenin gereksinim duyduğu nitelikte insanlar yetiştirilmelidir. Gerek sinim doğrultusunda yeterli eğitim kadrosu, kütüphane, derslik, laboratuvar, yurt vb. altyapısı tamamlanmış kuruluşlar oluşturulmalı; şimdye kadar açılmış bulunan üniversitelerin eğitim düzeyi artırılmalı, kalite eşitsizliği ortadan kaldırılmalı, oluşturulacak eğitim standartları doğrultusunda denetimler yapılmalıdır.
- Yükseköğretim kurumları yönetici, öğretim elemanı ve memurları disiplin yönetmeliği, üniversitelerde akademik özgürlüğün oluşmasının önündeki engeller arasındadır ve katılımcı bir modelle yeniden düzenlenmelidir.
- Eğitim-öğretim politikalarının sermaye isteklerine göre yapılandırılması uygulamalarından vazgeçilmelidir.

- Toplumsal eşitsizliğin her çeşidini sürekli ve sistemli olarak yeniden üreten eğitim yapısı terk edilmeli; üniversiteler bilimsel bilgiyi üretme mekânları olmalıdır.
- Öğrenciler, ilk ve ortaöğretimden başlayan üniversite giriş sınavına endeksli eğitim sonucunda düşünme ve tartışma yeteneklerini yitirmektedirler. Öğretim ve sınav sisteminin bilgi depolamaya yönelik oluşu öğrenciyi ezberle zorlamakta, düşünsel gücü aşındırmaktadır. Üniversite öncesi eğitim-öğretim; laik, demokratik, çağdaş ve bilimsel ilkelere göre tepeden tırnağa yeniden yapılandırılmalıdır.
- Herkes için her düzeyde parasız, eşit ve nitelikli eğitim olanakları sağlanmalı, bu kapsamda eğitime ve bilimsel araştırmalara ayrılan pay artırılmalı; harç, ikinci öğretim, yaz okulu gibi uygulamalar kaldırılmalıdır.
- Din dersi kaldırılmalı, herkese anadilinde eğitim olanağı sağlanmalı, şoven ve asimilasyoncu eğitime son verilmeli, müfredattaki ırkçı, cinsiyetçi, militarist, dinci yaklaşımlar ayıklanmalıdır. Başta eğitim sistemi olmak üzere toplumu gericileştirilen tüm uygulamalara son verilmelidir.
- Okullar ve üniversiteler demokrasi kültürünün kazandığı, yerleştiği ve geliştiği kurumlar haline getirilmeli; eğitim kurumlarında sendika, dernek, oda, birlik vb. oluşumların özgürce örgütlenmesinin önündeki engeller kaldırılmalı, bu yapılar karar mekanizmalarında yer almalıdır.
- YÖK tasfiye edilmeli, üniversite sisteminin planlama ve koordinasyonu seçilmiş üniversite temsilcilerinden oluşan bir kurula bırakılmalı, üniversiteler akademik, yönetsel ve mali özerkliğe kavuşturulmalı, tüm yönetim or-

ganlarında öğretim elemanı, öğrenci, çalışan temsilcileri söz ve karar sahibi olmalı; akademik kararlar akademik topluluğun tüm üyelerinin olabildiğince eşit katılımıyla alınmalıdır.

- Polis, jandarma ve özel güvenlik üniversitelerden çıkarılmalıdır.
- Planlamacı bir anlayışla, toplumsal gereksinimleri, üretimi, istihdamı, yaşam boyu öğrenimi, ülkenin bilim ve teknoloji yeterliliğinin güçlendirilmesini temel alan ulusal eğitim politikaları benimsenmelidir.
- Mühendislik, mimarlık ve şehir planlama eğitiminin bilimsel gereklerine ters bir biçimde müfredata konulan ve eğitiminin piyasalaştırılması anlamına gelen “uzaktan eğitim” ve mühendislik mesleğinin bilimsel özgüllüklerini hiçe sayan “teknoloji fakülteleri” uygulamalarına son verilmelidir.
- Mühendislik, mimarlık ve şehir planlama eğitim ve öğretim programları çağdaş teknolojiye ve bilim politikalarına uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.
- Öğrenci sağlık sigortası uygulamasına geçilmelidir.
- Üniversite çevrelerinde üniversite olanakları kullanılarak oluşturulan teknoloji bölgelerinde öğrencilerin ucuz işgücü olarak kullanılmasına son verilmelidir.
- Lisans eğitimi meslek içi eğitim programlarıyla sürekli desteklenmelidir.

#### **SAĞLIKLI İMAR, KENTLEŞME, KONUT VE BARINMA HAKKI İÇİN:**

- Kentlerimizde var olan sorunların aşılması, sağlıklı kentsel çevrelerin oluşturulması ve kentsel yaşam kalitesinin

iyileştirilmesi doğrultusunda, toplumun büyük bölümünü dışlayan, halkın katılım ve denetimine kapalı mevcut yerel yönetim biçimi aşılmalı, kent halkının ve meslek örgütlerinin demokratik katılımı, etkin temsiliyeti ve denetimi sağlanmalıdır.

- Mekânsal planlamada bütüncül bakış açısı geliştirilmelidir.
- Planlama, mimarlık ve kentleşmenin bir kültür olgusu olduğundan hareketle doğal ve kültürel varlıkların/mirasın korunması için bütünlüklük bir ülke koruma ve kültür politikası belirlenmelidir.
- Planlama yaklaşımında plan yalnızca fiziksel müdahaleye odaklanan nihai bir belge olarak değil, doğal ve kültürel değerlerin korunması ile sosyoekonomik gelişme için araçları ortaya koyan, katılımcı, müzakereci, dinamik ve disiplinler arası gerçekleştirilen esnek bir süreç yaklaşımı olarak kabul edilmelidir.
- Yaşanabilir bir kent için birbirinin kopyası biçiminde niteliksiz, kişiliksiz, kimliksiz kentlerde yaşamamak, yerleşimleri rant temelli “imar” kısılcısından kurtarmak için her düzey ve kapsamdaki planlamada, doğal ve kültürel varlıkların “kaynak” ya da “kullanım değeri”nden önce “varlık değeri” olarak ele alındığı bir yaklaşım benimsenmelidir.
- Bütünlüklük bir konut politikası geliştirilmelidir. Konut anayasal olarak “barınma hakkı” olarak ele alınmalı, dar ve orta gelirli olan nitelikli konut edinmelerine olanak sağlayacak politikalar devletin temel politikalarından birisi olmalıdır.
- Planlama ile teknik altyapı planlaması arasında eşgüdüm sağlanmalıdır.

- Sağlıklı kentsel gelişme için, toplu taşıma ve bisiklet kullanımını özendirici, yaya öncelikli ulaşımı destekleyen kentsel gelişme modellerine dayanan planlama ilkeleri benimsenmelidir.
- Plan değişiklikleri daha fazla rant için değil, kentsel standartları yükselterek yol, otopark, okul, sağlık ocağı, park, yeşil alan, oyun alanı, spor tesisleri gibi sosyal donatı ve teknik altyapı alanları kazanmak için yapılmalıdır.
- Kültürel mirasa ve ortak belleğe ilişkin eser, yapı, meydan ya da kent parçalarının korunmasına yönelik politikalar geliştirilmelidir.
- Planlama süreçleri kent ve demokrasi meclislerince denetlenebilir olmalıdır.
- Onlarca af düzenlemesiyle adeta geçerli sistem haline getirilen, Cumhuriyet tarihinin son 70 yılına damgasını vuran, hazine arazilerinin işgaline, kıyı alanlarına, orman, yaylak ve kışlaklara yayılan kaçak yapılaşmanın önlenmesi, özendirilmemesi; kamu kaynaklarının daha fazla heba edilmemesi için “af” bir seçenek olmaktan çıkarılmalıdır. Bu kapsamda, iktidarın bir seçim yatırımı olarak yürürlüğe koyduğu İmar affı düzenlemesi geri çekilmelidir.
- İmar konularında uzmanlaşmış bir yargı sistemi geliştirilmelidir.
- Kentsel mekân kullanım standartlarını doğrudan etkileyen, yoksulluk, göç ve nüfus yığılması sorunlarının çözümü için acil olarak “istihdam odaklı yerel kalkınma modelleri” geliştirilmelidir.
- Bölgesel planlama birimleri oluşturularak bölgesel planlamalar yapılmalı, kent planlama birimleri oluşturularak

kentsel gelişme alanlarına yönelik kamulaştırma ana planı hazırlanması yoluyla hangi sınıf toprakların imara açılacağı veya kamulaştırılacağı belirlenmelidir.

- Mevzii imar uygulamaları kaldırılmalıdır. İmar afları yasaklanmalı yaptırımlara işlerlik kazandırılmalıdır.
- İmar durumu kent gelişimine göre belirlenen hedefler doğrultusunda gözden geçirilmelidir.

### **ENERJİDE DIŞA BAĞIMLILIĞA SON VERMEK İÇİN:**

- Enerjiden yararlanmak çağdaş bir insan hakkıdır. Enerjinin tüm tüketicilere yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve sürdürülebilir bir şekilde sunulması temel bir enerji politikası olmalıdır.
- Enerji üretiminde ağırlık; yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına verilmelidir. Enerji planlamaları ulusal ve kamusal çıkarların korunmasını, toplumsal yararın artırılmasını, yurttaşların ucuz, sürekli ve güvenilir enerjiye kolaylıkla erişebilmesini hedeflemelidir.
- Türkiye'nin bir enerji envanteri çıkarılmalıdır. Kamusal planlamayı, kamusal üretimi ve yerli kaynak kullanımına ağırlık vermeyi reddeden özelleştirme politikaları terk edilmeli, kamu eliyle yatırımlar yapılmalıdır.
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ülke, halk, kamu çıkarları doğrultusunda temel stratejileri ve politikaları geliştirmek ve uygulamakla yükümlü olmalı, güçlendirilmeli, uzman ve liyakatli kadrolar istihdam etmelidir.
- Tüm enerji sektörleri için strateji belgeleri hazırlanmalı, bütün alt sektör strateji belgelerini dikkate alan Yenilenebilir Enerji Stratejisi ve Faaliyet Planı ve Türkiye Genel Enerji Strateji Belgesi ve Faaliyet Planı oluşturulmalıdır.

- Bu strateji belgelerinin hazırlık çalışmalarına üniversiteler, bilimsel araştırma kurumları, meslek odaları ve uzmanlık derneklerinin katılım ve katkıları sağlanmalıdır.
- Bu amaçla, genel olarak enerji planlaması, özel olarak elektrik enerjisi ve doğalgaz, kömür, petrol vb. enerji kaynaklarının üretimi ile tüketim planlamasında, strateji, politika ve önceliklerin tartışılıp, yeniden belirleneceği, toplumun tüm kesimlerinin ve konunun tüm taraflarının görüşlerini ifade edebileceği geniş katılımlı bir "Ulusal Enerji Platformu" oluşturulmalıdır. Ayrıca ETKB bünyesinde bu platformla eşgüdüm içinde olacak bir "Ulusal Enerji Strateji Merkezi" kurulmalıdır. Bu merkezde yerli kaynaklar ve yenilenebilir enerji kaynakları dikkate alınarak enerji yatırımlarına yön verecek enerji arz talep projeksiyonları hazırlanmalıdır.
- Rüzgâr türbinlerinin, hidrolik türbinlerin, jeotermal enerji ekipman ve cihazlarının, güneşten elektrik üretim panellerinin, toplamalı güneş elektrik üretim sistemlerinin, termik santral kazan ve ekipmanlarının Türkiye'de üretimine yönelik çalışmalar bir master plan kapsamında ele alınmalı, yerli üretim desteklenmelidir.
- Plansız, çevre ve toplumla uyumsuz projelerden vazgeçilmeli, kısa ömürlü barajlar ve rant uğruna bilim dışı uygulamalarla tarihi kültürel mirasın ve doğal çevrenin tahribine son verilmelidir. Enerji üretiminde alternatifler geliştirilebilir, ancak tarihsel, kültürel ve doğal değerlerimizin alternatifinin olmadığı unutulmamalıdır.
- Hammadde, kalifiye işgücü ve teknolojik temelde dışa bağımlı olduğumuz nükleer enerji santralleri ile Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılığı daha da artırılabilmektedir. Kurulum, işletim ve söküm maliyetleri, çevresel etkile-

ri, atık sorunları ile gelişmiş ülkelerin terk ettiği nükleer santral macerasına son verilmelidir.

#### **DOĞRU BİR MADENCİLİK POLİTİKASI İÇİN:**

- Madenciliğin amacı, ülkenin doğal sermayesini işleyip bunu ekonomik, toplumsal ve insani sermayeye çevirmek; kalkınmayı bu tarzda gerçekleştirmek ve daha adil ve üst düzeyde bir gelir dağılımını sağlamak olmalıdır.
- Ulusal madencilik politikalarının oluşturulması için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının eşgüdümünde tüm sektör bileşenlerinin, meslek odalarının ve üniversitelerin katılacağı Madencilik Şûrası toplanmalıdır.
- Gelecekte gereksinim duyacağımız ve titizlikle saklamamız gereken stratejik madenlerimiz belirlenmeli ve korunmalıdır. Stratejik madenler kamu eliyle işletilmeli, özelleştirme ve taşeronlaştırma politikalarından derhal vazgeçilmelidir.
- Doğru ve uygulanabilir bir çevre ve madencilik mevzuatının oluşturulması için etkili ve yaygın bir idari örgütlenmeyle kamusal denetim sıklaştırılmalıdır.

#### **DOĞRU BİR ORMANCILIK POLİTİKASI İÇİN:**

- Ormanlar nitelikleri ve işlevleri dolayısıyla toplumun ve insanlığın ortak değerleridir ve asla özelleştirmeye konu edilmemelidir.
- Orman alanlarına yönelik örtülü bir “af”fi içerecek, suç işleyenleri ödüllendirip özendirecek ve ekolojik yıkımlara yol açabilecek nitelikteki düzenlemeler iptal edilmelidir.
- “2B” arazilerinin önceden kamuya ait bir arazi olduğu

gerçeği görülmeli ve kamu çıkarının zarar görmemesi yaklaşımıyla hareket edilmelidir.

- “2B” alanlarının belirlenmesinde “toprak ve su rejimine zarar vermeme, orman bütünlüğünü bozmama, orman işletmeciliğinin verimliliğini ve etkenliğini düşürmeme” gibi bilimsel ölçütler getirilmelidir.

#### **DOĞRU BİR YAPI DENETİMİ VE DEPREM POLİTİKASI İÇİN:**

- Depremlerden ve diğer bütün doğal ve toplumsal afetlerden korunma yönündeki istemler en temel insan hakları arasında ele alınmalıdır. Güvenli, sağlıklı ve yaşanabilir bir çevrenin her yurttaş için temel insan hakkı olduğu ana ilke olarak kabul edilmelidir.
- Devletin anayasal görevi olarak sağlıklı, güvenli ve yaşanabilir çevre için doğal varlıkları, ekolojik, tarihi, kültürel, toplumsal değerleri koruyan, yaşatan, geliştiren arazi kullanımı ve yerleşim politikası temelinde bütünlüklü planlama yaklaşımı benimsenmeli, gerekli finansal ve kurumsal yapı oluşturulmalıdır.
- Depremlerde can ve mal kayıplarını artıran faktörlerin başında gelen, adeta geçerli sistem haline getirilen kaçak yapılaşmayı özendiren imar aflarından vazgeçilmelidir. Teknik ve bilimsel gerçekleri görmezden gelerek neredeyse “ölüm garantisi” olan “kaçak yapı affı” bir seçenek olmaktan çıkarılmalıdır.
- Deprem öncesi, deprem sırası ve sonrasında yapılacak çalışmalara ilişkin kamu ve toplum yararını temel alan Ulusal Deprem Stratejisi, Türkiye Deprem Master Planı, Afet Yönetimi Stratejik Planı ve Sakınım Planları oluşturulmalıdır.



- Yapı denetimi uygulamasını yönlendiren her türlü karar sistemi, ilgili bütün kurum ve kuruluşların katılımıyla oluşturulmalıdır. İmar, Yapı, Dönüşüm Alanları, Yapı Denetim ve Afet Yasaları; TMMOB ve bağlı ilgili odalar, üniversiteler ve ilgili kesimlerin katılımıyla düzenlenmeli, bu kuruluşlar mevzuat süreçlerinin asli unsurları olarak tanınmalıdır.
- Mevcut Yapı Denetim Yasası'nın öngördüğü, ticari yanı ağır basan yapı denetim şirketi modeli yerine meslek örgütlerinin sürece etkin katılımını sağlayacak yeni bir planlama, tasarım, üretim ve denetim süreci modeli benimsenmelidir. Mevcut yasa iptal edilerek yeni bir yasa çıkarılmalı; 3194 Sayılı İmar Yasası ve bağlı ikincil mevzuat, söz konusu model esas alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- TOKİ, KİPTAŞ ve benzeri kuruluşların ürettiği yapılar da dahil olmak üzere tüm kamu yapıları yasa kapsamına alınmalıdır.
- Yapı denetim sisteminde kamu denetiminin dışlanması temel yanlıştır. Meslek odalarına bu konuda belirleyici bir rol verilmelidir.
- Gerek yapılar için gerek yapı üretim sürecinde bulunan ve gerekse sorumluluk üstlenenler için “Mali Sorumluluk Sigortası” ve “Mesleki Sorumluluk Sigortası” yaşama geçirilmelidir.
- Şantiye Şefliği, yapı üretimi ya da mimarlık-mühendislik hizmeti gerektiren herhangi bir imalatın plan, proje, resim ve hesaplarına, fen ve sanat kurallarına, genel şantiye organizasyonu işlerine ilişkin teknik mevzuata uygun olarak yürütülmesi ve denetlenmesi işidir. Yasa ve yönetmelikler hizmet tanımının gereklerine göre düzenlenmelidir.

- Okullar, hastaneler başta olmak üzere kamu yapılarının depreme karşı güvenli olup olmadıklarının konunun uzmanı mühendisler tarafından tespitine yönelik çalışma başlatılmalı; üniversiteler, TMMOB'ye bağlı ilgili odalar ve belediyeler bu çalışmada yer almalıdır.
- Bir deprem ülkesi olan ülkemizde deprem gerçeği siyasi iktidarlarca umursanmamaktadır. Deprem gerçeğini sürekli gündemde tutmaya yönelik çalışmalar etkin olarak yapılmalı, konunun bütün aktörlerinin katıldığı “Ulusal Deprem Konseyi” yeniden kurulmalıdır.

#### DOĞRU BİR ULAŞIM POLİTİKASI İÇİN:

- Ulaşımda uzun ve kısa erimli hedefleri ve stratejileri belirleyen ve plan metinlerinde yazılanların hayata geçireceği bir “Ulaşım Ana Planı” yapılmalıdır.
- Kentlerarası ve kentiçi yük ve yolcu taşımacılığında temel ilke ve strateji, demiryolu yatırımları artırılarak karayolu-demiryolu dengesizliğinin giderilmesi, toplu taşımacılığa ağırlık verilmesi ve kentiçi otomobil kullanımının kısıtlanması olmalıdır.
- Ulaşım planlaması tek elden eşgüdüm içinde yönetilmeli, ulaşım yatırımları mutlaka plana dayalı olarak gerçekleştirilmelidir.
- Ülke genelinde ve kentlerimizde birbirleriyle entegre ve bütünlüklü olarak kentlerin tarihsel ve kültürel dokusu, çevre ve ekonomik boyutları dikkate alınarak ulaşım master planları yapılmalı; planlamada karayolu, hava yolu, deniz yolu ve demiryolu taşımacılığı birlikte düşünülmeli, ulaşım türleri arasında aktarma ve eşgüdüm sağlanmalıdır.
- Ulaşım politikalarında ağırlık verilen karayolları yatı-

rımları yerine doğru planlanmış kentiçi ve kentlerarası raylı sistem yatırımlarına ağırlık verilmelidir.

- Ulaşım ve trafik konularında mahkemelerde bilirkişilik yapacak kişilerde ilgili meslek odası tarafından bu konularda eğitilip belgelendirilmiş olmaları koşulu aranmalıdır.

İnsanca, hakça bir toplum yapısının örüleceği kalkınmış, eşitlikçi, özgürlükçü, bağımsız ve demokratik *başka bir Türkiye* bu gereklilikler üzerinde yükselecektir.

•••

# tmmob

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

